

Харламов М.І.

*Національний університет
цивільного захисту України*

СТАН ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ УСРР У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1930-Х РОКІВ

Проблема історії боротьби з пожежами в українських регіонах є темою, що фактично не розглядалася вітчизняними та закордонними вченими. Проте вона є досить науково цікавою та актуальною, оскільки аналізуючи процеси вогнеборчої справи в історичній ретроспективі можна виокремити корисні моменти для боротьби з вогняною небезпекою в сучасній Україні, враховуючи досвід боротьби з пожежами на наших землях. Перша половина 1930-х років характеризувалася посиленням в УСРР тоталітарного сталінського режиму, що відбивалося на вогнеборчій справі в українській республіці.

У 1935 році Президіум Донецької обласної крайової комісії КПБ (У) констатував, що справа пожежної охорони у колгоспах, радгоспах та машинно-тракторних станціях (МТС), пригородніх господарствах знаходиться у катастрофічному стані. Перевірка окремих районів Донецької області показала, що пожежний інвентар у більшості своїй до використання не придатний (в Артемівському районі в МТС вогнегасники використовувалися не за призначенням, в Сватівському районі в зернорадгоспі пожежний реманент був розкиданий по всій території зернорадгоспу і у випадку пожежі його неможливо було оперативно використати). Вказівки органів державного пожежного нагляду про небезпеки у пожежному відношенні певних об'єктів директори радгоспів та колгоспів часто ігнорують, як наприклад у радгоспі «Червоний Молочар» Слов'янського району. Начальники пожежних команд, районні пожежні інспектори не ефективно ведуть боротьбу із посилення пожежної охорони у колгоспах, радгоспах та МТС. Так із своїх посад було звільнено керівника пожежної охорони Слов'янського району Міщенко, пожежного інспектора Чистяківського району Мячина [1, арк.17].

Також Президіумом Донецької області було констатовано, що в Велико-Янісольському, Лиманському, Лисичанському, Молівському, Ново-Айдарському, Ново-Псковському, Сороканському, Велико-Теплянському районах фактор був відсутній пожежний нагляд. Обласний земельний відділ, обласний відділ зернового та тракторного господарства, сільськогосподарські трести («Донмолоко», «Скотар», «Свиновод», «Зернотрест») не забезпечили необхідну організацію пожежної охорони на селі. У поганому стані пожежної безпеки в Донецькій області були звинувачені також, так звані «куркульсько-шкідницькі елементи», що нібито здійснювали ряд пожежів та підпалів [1, арк.17].

Президіум Донецького обласного виконавчого комітету КПб(У) прийняв ряд рішень, що мали покращити ситуацію в області в галузі пожежної безпеки. Райвиконкоми та міськради Донецької області мали провести в сільських районах «декадник» з організації протипожежної охорони, поклавши відповідальність за його успішність на керівників районів, міських рад, радгоспів, колгоспів та машинно-тракторних станцій. Так було вирішено: перевірити стан усього пожежного реманенту в області та за необхідності провести його ремонт; організувати закупівлю необхідного пожежного інвентарю, якого не було виявлено при перевірках; виділили відповідальних осіб за протипожежну охорону в колгоспах, радгоспах та МТС; організувати при колгоспах, радгоспах та МТС пожежні дружини зі складу відповідальних працівників та колгоспників; провести районні зібрання керівників пожежних дружин, сільських пожежних уповноважених та відповідальних з організації пожежної охорони в колгоспах, радгоспах та МТС з питань підготовки пожежної охорони до кампанії зі збору врожаю; організувати в районах освітні семінари для керівників пожежних дружин, сільських пожежних уповноважених та відповідальних з організації пожежної охорони в колгоспах, радгоспах та МТС на час збору врожаю зернових [3, арк.41].

Обласне управління пожежної охорони разом із обласним зерно управлінням мобілізували кваліфікованих пожежних працівників з

професійних пожежних команд для поліпшення організації в колгоспах, радгоспах та МТС. У всіх сільських районах були створені штатні посади інструкторів пожежних для покращення стану пожежної безпеки на селі. При обласному земельному відділі та обласному управлінні тракторного господарства було створено пожежну інспекцію. Донецький облвиконком виділив 31400 карбованців для підготовки кваліфікованих кадрів у галузі пожежної охорони для сільської місцевості, організовувала цю роботу обласне управління пожежної охорони [2, арк.12].

В кожному колгоспі, радгоспі та МТС мали бути виділені спеціальні приміщення для потреб пожежної охорони, мали виділятися працівники та коні для оперативного реагування на пожежі. Було перевірено стан водоймищ для пожежних потреб та під'їзди до них. Для оперативного керівництва пожежною справою, перевірки безпеки пожежних дружин, перевірки загальної пожежної охорони на селі обласному управлінню пожежної охорони виділявся один автомобіль. Вводилася практика учбових тривог для перевірки готовності підрозділів пожежної охорони. Усіх винних у порушенні правил пожежної охорони мали притягувати до адміністративної та кримінальної відповідальності.

Однак не дивлячись на вжиття певних заходів з поліпшення стану пожежної безпеки у Донецькій області у першій половині 1930-х років стан вогнеборчої справи залишав бажати кращого. Не вистачало пожежного реманенту, належного фінансування, кваліфікованих кадрів. Не в останню чергу, це було пов'язано із боротьбою з куркулями та шкідниками, серед яких часто були вогнеборці.

ДЖЕРЕЛА

1. Директивні матеріали, накази та листування з Центральним управлінням пожежної охорони. Центральний державний архів вищих органів влади та управління (далі ЦДАВО). Ф. 27. Оп.14. Спр. 351. 72 арк.

2. Доклады о деятельности пожарного отдела и состоянии пожарного дела на Украине. ЦДАВО. Ф. 5. Оп. 1. Спр. 1755. 61 арк.
3. Циркуляры Донецкой губернской конторы госстраха о введении городского окладного страхования, о выплате вознаграждений по убыткам от пожаров. Державний архів Луганської області. Ф. Р-469. Оп. 1. Спр. 15. 67 арк.